

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
міжнародних відносин, політичних наук і
практичної філософії
Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ПОЛІТИЧНА СОЦІОЛОГІЯ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	всі
Спеціальність	всі
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	всі

Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробники:
к. соціол. н., доц.

Ірина ЖЕРЕБЯТНІКОВА

к. політ. н., доц.

Дмитро КОРОТКОВ

к. політ.н., ст. викл.

Антон ГОРБАЧОВ

Завідувач кафедри
міжнародних відносин,
політичних наук і
практичної філософії

Олег КУЗЬ

Харків
2023

ВСТУП

Серед найактуальніших проблем сучасного світу однією з найбільш важливих виступає проблема політики, яка за думкою всіх відомих мислителів, є найважливішим соціальним інститутом, за допомогою якого суспільство здійснює розподіл влади, встановлює певний порядок суспільного життя. Особливе значення політика має в сучасному світі, коли руйнуються специфічні політичні системи, які існували раніше і характеризувалися відсутністю свободи та демократії, завершується «холодна війна» та розпад імперій, проводиться активне реформування політичних систем в багатьох країнах світу.

Бурхливі процеси в національній та міжнародній політиці, нерозривний взаємозв'язок політики із соціальною стратифікацією, економікою, культурою, релігією, освітою роблять «Політичну соціологію» актуальною та затребуваною дисципліною, що досліджує увесь спектр соціально-політичних відносин. Навчальна дисципліна «Політична соціологія» є важливою ланкою підготовки здобувачів вищої освіти соціально-економічних, поведінкових, правничих, гуманітарних спеціальностей університетів, адже допомагає зрозуміти глибинну сутність та соціальні функції політики, усвідомити шляхи пошуку ефективних засобів досягнення соціально-політичної рівноваги, проводити аналіз та прогнозування соціально-політичних процесів та факторів впливу на суспільне життя.

Мета навчальної дисципліни «Політична соціологія» – формування у здобувачів вищої освіти системи знань та компетентностей щодо тенденцій розвитку та функціонування політичної сфери суспільства, розгляд соціальних основ та проявів політичного простору, його генези, особливостей та механізмів структурування як елемента соціального світу.

У якості завдань опанування дисципліни постають:

- розгляд фундаментальних основ розуміння місця, ролі та функцій політики в системі соціальних взаємовідносин;
- дослідження основних механізмів стратифікації та організації соціально-політичного простору;
- аналіз сутності суспільства і держави з політико-соціологічної точки зору, вплив соціальних груп на політичні процеси і явища у державі;
- формування навичок аналізу, раціонального та критичного оцінювання соціально-політичних подій та явищ у сфері міжнародних відносин;
- аналіз функціонування соціополітичних систем, зміни політичних режимів та сутності світової політики в епоху глобалізації.

Об'єктом вивчення дисципліни є політична сфера суспільного життя, закономірності її формування і розвитку, форми і способи функціонування політики як соціального інституту.

Предметом навчальної дисципліни є дослідження соціальних основ політики, аналіз влади як фундаментального засобу соціальної організації, вивчення взаємовідносин між суспільством і державою, між соціальним устроєм і політичними інститутами.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.	Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.	Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
Розуміти багатоскладовість та гетерогенність українського суспільства, володіти навичками регіонального, політико-географічного та електорального аналізу поведінкових стратегій учасників політичних відносин.	Здатність розуміти особливості застосування сучасних наукових концепцій національної безпеки відповідно до умов внутрішньо- та зовнішньополітичного становища України.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади розгляду соціально-політичної взаємодії

Тема 1. Політична соціологія як наука і навчальна дисципліна

1.1. Об'єкт, предмет та визначення політичної соціології. Мета, задачі політичної соціології, її методологічні принципи та напрями дослідження. Специфіка, проблемне поле та методи дослідження політичної соціології. Політична соціологія та її співвідношення з іншими науками. Основні поняття та функції політичної соціології.

1.2. Еволюція політико-соціологічної думки. Видатні соціально-політичні мислителі і їх внесок у політичну соціологію. Теоретичні моделі політичної соціології. Проблеми соціального виміру в політиці в історії політичної думки. Методологія дослідження соціального контексту політики.

1.3. Виникнення та інституціоналізація політичної соціології. Особливості розвитку політичної соціології в різних країнах. Взаємодія політичної соціології

та політичних ідеологій. Основні парадигми політичної соціології. Мультипарадигмальний характер та тенденції розвитку сучасної політичної соціології.

Тема 2. Політика як соціальний феномен

2.1. Поняття політики, причини та умови формування політичної сфери суспільного життя. Розмежування та взаємозв'язок соціального та політичного. Політика як складне соціальне явище. Сутність, структура та ознаки політики, способи її типологізації. Політика як соціальні відносини, діяльність та інститут. Основні концептуальні підходи до визначення політики. Специфіка соціологічної інтерпретації політики. Функції політики як соціального інституту.

2.2. Економічні, соціальні, духовні детермінанти політики як форми соціальної практики. Політика як: публічна діяльність, державне керування, влада, конфлікт та узгодження інтересів, мистецтво компромісів, консенсусу та можливого. Суб'єкти і об'єкти політики. Людина і політика. Соціальні групи в політичному житті.

2.3. Специфіка методів теоретичного пізнання політики. Особливості емпірико-соціологічного вивчення політичних явищ та процесів. Політика і сучасний розвиток українського суспільства.

Тема 3. Соціальні нерівності та стратифікація політичного простору

3.1. Соціальна структура суспільства та її підструктури. Поняття соціальної структури. Соціально-класова структура суспільства та тенденції змін у сучасному суспільстві. Соціально-етнічна структура суспільства. Соціально-демографічна структура суспільства. Соціальні групи як елемент соціальної структури суспільства. Динаміка соціальної структури українського суспільства пострадянського періоду.

3.2. Соціальна стратифікація. Соціальна нерівність та соціальна політика. Процес соціальної мобільності: види, канали, спрямованість і динаміка. Соціальна стратифікація і її екстраполяція на політику.

3.3. Поняття та характеристики політичного простору. Рівні прояву, структура та функції політичного простору. Політичний простір та його типологія. Політичне життя. Феномен «політичного простору». «Поле політики» та його топологія (П. Бурд'є). Стратифікація політичного простору. Стихійні та символічні аспекти політичного простору. Актори політичного простору. Типи ієрархізації суб'єктів політичного простору. Соціальні нерівності у політичному просторі.

3.4. Поняття політичної стратифікації. Влада як фактор політичної стратифікації. Стратифікація політичного простору: моделі правлячого класу, еліт, плюралізму та демо-елітизму. Інституціоналізація владних нерівностей: корпоративізм, клієнтелізм, популістське лідерство. Дослідницькі концепції та методології у соціологічному вивченні соціальних нерівностей. Етнічна стратифікація і її вияв у політичному просторі.

Тема 4. Соціальні основи влади і панування

4.1. Влада як суспільне явище. Поняття, сутність і принципи влади, основні концепції влади. Соціальне призначення влади. Влада і політика як феномени цивілізації та об'єкти соціально-політичного аналізу. Джерела, ресурси і носії влади у суспільстві. Функції політичної влади. Влада як форма суспільної могутності. Основні різновиди влади та її рівні; соціально-політичні й правові механізми здійснення політичного панування. Суб'єкти і об'єкти влади. Влада і авторитет, влада і мораль. Влада і примус. Влада як засіб комунікації. Інтереси соціальних груп і влада. Способи реалізації влади.

4.2. Влада як фундаментальний засіб соціальної організації. Соціальна природа влади. Влада як механізм реалізації політичних інтенцій: соціологічні виміри. Соціологічні інтерпретації влади і панування (М. Вебер, Г. Лассуелл, Т. Парсонс). Герменевтика влади: концепції примусу, інтересу, ціннісної згоди. Розмаїття соціологічних трактувань влади: влада як міжособистісні відносини, система ресурсів, причинне відношення, конфлікт, участь у прийнятті рішень. Соціальні основи панування в сучасній державі. Механізми контролю політичної влади суспільством. Бюрократія як соціальне явище. Влада як системоутворюючий чинник політичної системи. Влада та соціальний контроль.

4.3. Характеристики політичної влади. Співвідношення державної і політичної влади. Проблема забезпечення легітимності влади та основні її види. Дисперсія і дифузія влади. Принцип розподілу влади та її історичні форми. Функціонування політичної влади. Проблема ефективності політичної влади. Особливості реалізації владних відносин у публічній та «тіньовій» сфері політики; проблема соціального делегування влади. Влада і владні відносини у сучасному українському суспільстві.

Тема 5. Особа у системі соціально-політичних відносин

5.1. Особистість: поняття, структура, функції особистості, її соціальний статус та соціальна роль. Соціальна типологія особистості. Соціально-політична діяльність і поведінка особистості. Особа в системі політичних відносин. Суб'єктивні та об'єктивні передумови включення особи в політику. Умови реалізації політичних інтересів. Політика в системі ціннісних орієнтацій особистості. Проблема «політичної» (Аристотель) та «аполітичної» (Т. Гоббс) людини. Людина як об'єкт і суб'єкт політики. Сутність політичної суб'єктивності особи. Особистість і громадянин. Діалектика соціального та індивідуального в політиці. Права людини як критерій гуманізму в політиці. Залучення людини до політичного життя як теоретична проблема. Критерії і методи оцінки ролі людини в політиці. Роль особистості в політичному житті суспільства.

5.2. Феномен лідерства у суспільстві. Природа і соціальна сутність політичного лідерства. Соціальні якості політичних лідерів, функції та механізми впливу. Концепції та теорії політичного лідерства. Системи рекрутування політичних лідерів. Головні риси політичного лідера. Типології лідерства у політичній практиці держави та партій.

5.3. Поняття та сучасні концепції політичної еліти. Сутність феномену еліти. Плюралізм еліт у сучасному соціумі. Структура та соціальні функції політичної еліти. Механізми формування й канали рекрутування політичної еліти. Типологія політичних еліт. Квазіеліта, протоеліта та контреліта. Динаміка еліти: «обмін еліт», закон «циркуляції еліти» як проблема політичної наступності. Місце і роль опозиції і контрпропозиції в системі влади. Системна та антисистемна опозиція. Політична еліта та політичне лідерство в сучасній Україні.

Тема 6. Політична соціалізація: основні етапи, агенти, наслідки

6.1. Співвідношення понять «індивід» – «особа» – «громадянин». Політичні потреби та інтереси особи. Соціалізація людини: структура, механізми й етапи; характеристики політичної соціалізації. Політична соціалізація як процес засвоєння суб'єктом культурних цінностей, політичних орієнтацій, форм політичної поведінки. Концепції політичної соціалізації. Функції політичної соціалізації. Інститути та моделі політичної соціалізації. Основні фази політичної соціалізації: політична адаптація та інтеріоризація. Ресоціалізація особистості в перехідних суспільствах. Напрямки та рівні політичної соціалізації в політичному житті українського суспільства.

6.2. Форми політичної участі та типи політичного статусу особи. Зростання значення участі людини у політичному житті. Політична поведінка особи (активність, пасивність, індіферентність, екстремізм). Конформізм і нонконформізм, колективізм і індивідуалізм. Складові та формотворчі чинники політичної поведінки. Фактори політичної поведінки: ментальні, соціально-психологічні, політичні, економічні, ситуаційні.

6.3. Політичний і правовий статус громадянина. Суверенітет особи. Громадянин і держава. Конституційні права, обов'язки та відповідальність громадян. Політичне відчуження, його поняття та прояви: соціальна апатія, конформізм, абсентеїзм.

Змістовий модуль 2. Соціологічні аспекти аналізу соціально-політичного простору

Тема 7. Соціально-політичні інститути суспільства

7.1. Поняття соціального інституту. Механізм інституціоналізації. Загальні ознаки й структурні елементи соціального інституту. Види соціальних інститутів. Основні функції соціальних інститутів. Теоретичні підходи до вивчення соціальних інститутів.

7.2. Місце і значення політичних інститутів у системі соціальних інституцій суспільства. Особливості та функції соціально-політичних інститутів. Різновиди соціально-політичних інститутів. Емпіричні дослідження політичних інститутів. Роль політичних інститутів в політичній системі суспільства.

7.3. Сутність та головні ознаки політичної системи. Політична система в її взаємодії з економічною, соціальною, правовою підсистемами суспільства.

Класифікація політичних систем. Політична система як механізм формування і функціонування влади в суспільстві, чинник стабілізації і розвитку політичного життя. Основні елементи політичної системи, її інституційна, інформаційно-комунікаційна і нормативно-регулятивна підсистеми. Системоутворюючі засади, функції та типологія політичних систем. Теоретичні засади взаємодії політичної системи із середовищем. Політичні інститути (держава, політичні партії, громадсько-політичні рухи тощо) як елементи політичної системи суспільства. Функціональна характеристика політичних інститутів суспільства.

Тема 8. Громадянське суспільство і держава

8.1. Держава як основний політичний інститут політичної системи суспільства. Соціологічні теорії та концептуальні підходи до аналізу походження, сутності та призначення держави. Розвиток соціальних основ держави і її еволюція до сучасного стану. Основні ознаки, структура держави та її функції в політичній системі суспільства. Держава і суспільство: співпраця чи протистояння. Держава і нація. Історичний розвиток української держави. Форми правління та державного устрою. Державні інститути та органи. Класифікація органів державної влади. Конституція України про основні засади державності.

8.2. Держава і громадянське суспільство: діалектика взаємодії. Історичне уявлення та основні проблеми формування громадянського суспільства. Передумови розвитку та принципи громадянського суспільства. Основні інститути громадянського суспільства. Структура громадянського суспільства: її економічна, соціальна, політична та духовна складова.

8.3. Політичні відносини в громадянському суспільстві. Сутність громадянства та утвердження його інституту. Взаємозв'язок громадянського суспільства та правової держави. Відповідальність держави перед громадянином як принцип правової держави. Сутність соціальної держави. Роль громадянського суспільства у становленні, підтримці та розвитку демократії та публічної політики. Роль соціальних мереж у функціонуванні регіонального та загальнонаціонального громадянського суспільства.

Тема 9. Групи інтересів, політичні партії та суспільно-політичні рухи

9.1. Поняття інтересу та мотиву в політиці. Групи інтересів, форми та рівні їх участі у політиці. Групи тиску: зміст і типи. Групи впливу і лобізм. Методи лобістської діяльності.

9.2. Соціальні основи виникнення та діяльності політичних партій та суспільно-політичних рухів. Місце і роль соціальних рухів і організацій в політичній системі сучасного суспільства. Види соціальних рухів: загальні, специфічні, експресивні. Функції і тактика агітації, формування ідеології. Соціальні рухи як чинник соціальних змін (П. Штомпка). Громадські об'єднання і рухи, їх права та функції. Чинники розвитку, механізми формування, результати діяльності громадських рухів. Ознаки громадських організацій. Виникнення, розвиток громадських рухів і організацій в Україні. Політичні

рухи: класифікація та форма організації. Специфіка сучасних політичних рухів, їх соціальна база. Умови і межі перетворення на політичні партії. Нові соціальні рухи та постматеріальні цінності в конструюванні сучасного поля політики.

9.3. Сутність та характеристика політичної партії. Проблема партії в історії соціологічної і політичної думки. Критерії практичної діяльності політичних партій. Соціологічна матриця політичної партії. Партія як аристократичне угруповання, політичний клуб, масова організація (М. Вебер). Структурна та функціональна характеристика кадрових і масових партій (М. Дюверже). Типологія політичних партій. Функції партій у суспільно-політичному житті. Політичний статус та розподіл влади. Соціальна підтримка та партійні процеси. Партії та ідеологія. Аналіз середовища політичних партій. Політичні групи в межах різних політичних систем. Поняття та різновиди партійних систем (соціологічні аспекти). Політичні партії і соціальна структура суспільства. Поняття багатопартійності. Соціальні статуси індивідів у політичному просторі: диспозиції лідера, функціонера, рядового члена партії. Політичні партії і розвиток демократії.

Тема 10. Вибори та електоральна поведінка: соціальний та ціннісний аспекти

10.1. Виборча система як соціальний інститут. Сутність виборів і основні типи виборчих систем. Функції виборів у суспільстві: формалізація впливу на дії уряду, прояви масового настрою, обмеження втручання в керівництво політичного процесу й інтенсивності масової політичної діяльності. Варіанти маніпуляції електоратом. Агітація. Змішана, мажоритарна, пропорційна виборчі системи. Виборча система України. Особливості виборчих систем у різних країнах світу. Абсентеїзм. Виборча інженерія. Класифікація виборчих технологій. Опитувальні виборчі технології. Поняття “Exit Poll”.

10.2. Електорат як похідна від соціальної структури і виборчої системи суспільства, його основні соціальні показники. Емпіричні засади та методи соціологічного вивчення електоральної поведінки. Основні теорії пояснення та прогнозування електоральної поведінки. Моделі поведінки виборців та її стабілізації. Фактори та детермінанти поведінки виборців. Маніпулювання свідомістю виборців і ЗМІ. Вибори і поведінка виборців в Україні. Шляхи прогнозування процесу виборчої кампанії. Соціологічні аспекти формування та вивчення іміджу кандидата. Основні питання соціологічного забезпечення виборчої кампанії.

Тема 11. Політична свідомість і політична культура в механізмах соціальної взаємодії

11.1. Політична свідомість як суб’єктивний бік політичного життя. Взаємозв’язок і взаємодія політичної свідомості з іншими формами суспільної свідомості: економічними поглядами, правовими теоріями і нормами, філософськими дискурсами. Головні риси, функції та елементи політичної свідомості. Рівні політичної свідомості. Політична свідомість суспільства,

соціальної групи й особистості. Класичне поняття ідеології (А. Де Трасі, К. Маркс, К. Мангейм, А. Грамши, Д. Белл і ін.). Політичні ідеології, їхні типи, елементи та функції. Політична ідеологія як стрижень політичної культури суспільства.

11.2. Політична культура: сутність, види та функції. Політична культура, її зв'язок із політичною свідомістю. Дефініції політичної культури. Соціологічні інтерпретації політичної культури. Типології політичних культур: Г. Алмонд, Л. Пай, С. Хантінгтон, Р. Інглхарт. Політичні субкультури. Чинники формування політичної культури суспільства. Структурні елементи політичної культури: пізнавальний, оціночний, поведінковий, загальнокультурна орієнтація. Культура політичного мислення, її ознаки і прояви. Культура функціонування політичних інститутів і способів політичної діяльності. Взаємозв'язок політичної, світоглядної, моральної та правової культури. Політична культура в умовах ідеологічного плюралізму і багатопартійності.

Тема 12. Соціально-політичні конфлікти

12.1. Соціально-політичний конфлікт: сутність, природа та значення. Закономірності перебігу соціально-політичного конфлікту. Розвиток теорії соціального конфлікту. Теорія соціального конфлікту Л. Козера, Р. Дарендорфа. Концепції політичного конфлікту К. Дойча, С. М. Ліпсета, М. Дюверже. Моделі політичного конфлікту: ліберальна, авторитарно-консервативна, соціалістична. Форми, типи і функції політичного конфлікту, механізми його динаміки. Джерела та чинники конфлікту. Учасники конфлікту, їх характеристики. Класифікація політичних конфліктів. Зміст, рівні та фази політичного конфлікту. Політична криза.

12.2. Соціальні технології управління соціально-політичними конфліктами. Дисфункціональні наслідки політичного конфлікту: соціологічний вимір. Специфіка прояву та розв'язання конфлікту в тоталітарній та демократичній системах. Процедури вирішення політичного конфлікту. Політичний консенсус. Параметри оцінки політичного консенсусу. Політичний компроміс. Політичні та соціальні конфлікти в сучасній Україні. Соціально-політичні конфлікти та модернізація. Міжнародні конфлікти, їх особливості.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1.	Визначення теоретико-методологічних підвалин та основних компонентів політичної соціології як науки.
Тема 2.	Аналіз сутності політики, причин та умов формування політичної сфери суспільного життя, розкриття функцій та ознак політики як соціального інституту.

Тема 3.	Характеристика соціальної структури суспільства та її підструктур, визначення сутності соціальної стратифікації та її екстраполяції на політику.
Тема 4.	Розкриття специфіки влади як суспільного явища, її сутності, принципів та основних концепцій, розуміння соціального призначення влади, її джерел, ресурсів, носіїв влади у суспільстві.
Тема 5.	Характеристика ролі особи в системі політичних відносин, аналіз природи і соціальної сутності політичного лідерства та політичної еліти.
Тема 6.	Визначення специфіки політичної соціалізації, її основних інститутів та моделей, характеристика форм політичної участі та типів політичного статусу особи.
Тема 7.	Аналіз сутності, загальних ознак й структурних елементів соціального інституту, визначення місця політичних інститутів у системі соціальних інституцій суспільства.
Тема 8.	Характеристика основних ознак, структури держави та її функцій в політичній системі суспільства, визначення взаємодії держави і громадянського суспільства.
Тема 9.	Розкриття соціальних основ виникнення та діяльності політичних партій та суспільно-політичних рухів, аналіз специфіки та різновидів партійних систем.
Тема 10.	Формування розуміння сутності виборів і основних типів виборчих систем, визначення електорату та його основні соціальні показники.
Тема 11.	Аналіз головних рис, функцій та елементів політичної свідомості, характеристика політичної культури, її структурні елементи.
Тема 12.	Визначення сутності, природи та функцій соціально-політичного конфлікту, аналіз соціальних технологій управління соціально-політичними конфліктами.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 - 12	Вивчення лекційного (теоретичного матеріалу).
Тема 1 - 12	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за даною темою
Тема 1 - 12	Підготовка до семінарських занять (участь у дискусії)
Тема 1 - 12	Підготовка доповідей та презентацій
Тема 1 - 12	Написання есе

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

- *словесних*: систематизуюча лекція (тема 1), репродуктивна лекція (тема 2),

проблемна лекція (теми 3, 4, 7, 11), інтерактивна лекція (теми 5, 9, 10, 12), інформаційна лекція (тема 6, 8);

- *наочних*: демонстрація ілюстративних матеріалів (теми 1 – 12).
- *практичних*: дискусія (теми 2, 5, 10), тестові завдання (теми 4, 8), робота малими групами (теми 3, 6, 9), есе (тема 11).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: участі у дискусії (15 балів), підготовки доповідей та презентацій (15 балів), виконання практичних завдань (15 балів), робота в малих групах (12 балів), тестові вправи (12 балів), письмова контрольна робота (16 балів), есе (15 балів).

Семестровий контроль: диференційований залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2019. 250 с.
2. Основи політичної соціології. Навчальний посібник / М.А. Безносів, Т.Н. Дублікаш, А.Д. Литовченко та інш. Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2019. 252 с.
3. Гелей С.Д. Політологія: навчальний підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 348 с.

4. Соціологія: підручник для студентів вищих навч. закладів / В.І. Волович, М.І. Горлач, В.Г. Кремень та інш. 6-е вид. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 808 с.

Додаткова

5. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / Переклад Цимбал Т. Київ: Наш формат, 2020. 448 с.

6. Горбач О. Н. Політологія: навч. посіб. / Олександр Горбач, Руслан Демчишак; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». [4-е вид., допов. та перероб.]. Одеса: Гельветика, 2020. 259 с.

7. Жеребятнікова І.В. Антропо-онтологічний вимір дослідження соціальних конфліктів. *Гілея: науковий вісник* / Гол. ред. В. М. Вашкевич. Київ : Гілея, 2019. Вип. 144 (№ 5). Ч. 2. Філософські науки. С. 42–47.

8. Коннова Н. О., Коротков Д. С., Кузь О. М. Неефективність управлінських рішень як наслідок конфлікту цінностей і норм. Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках. Дніпро, 2023. № 6(1). С. 41–48. <https://doi.org/10.15421/342306>

9. Кузьменко Т. М. Соціологія: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.

10. Nardis de F. *Understanding Politics and Society. Italy*: Palgrave Macmillan, 2020. 481 p.

11. Політологія у схемах, таблицях, визначеннях: навч. посіб. / М. П. Гетьманчук [та ін.]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. 271 с.

12. Соціологія: навчальний посібник для студентів для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич, О. Ю. Клименко, Л. М. Москаленко, М. С. Труш, В. Ф. Ятченко. Київ: ДУТ, 2019. 235 с.

Інформаційні ресурси

13. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

14. Сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua/>

15. Сайт Інституту соціології НАН України. URL: <https://i-soc.com.ua/>

16. Сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <https://niss.gov.ua/>

17. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>

18. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.kiev.ua/>

19. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Політична соціологія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7776>